

Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Erzincan Law Review

Cilt/Vol: 26 Sayı/No: 2 Aralık/December 2022

Türk ve Alman Ceza Hukukunda Yan Yana Faillik

Multiple Independent Principals in Turkish and German Criminal Law

  Arş. Gör. Mustafa ÇİÇEK*

ÖZET

Birden fazla failin birbirlerinden bağımsız ve habersiz, kural olarak, aynı suçu işlemek üzere bir araya gelmeleri, yan yana failliği ifade etmektedir. Yan yana faillik bir diğer faillik türü olan müşterek faillikle yakın ilişki içindedir. Ancak müşterek faillikten farklı olmak üzere yan yana faillikte suç failleri arasında iştirak iradesi bulunmamaktadır. Bu sebeple yan yana faillik hem taksirli suçlarda hem de kasıtlı suçlarda ortaya çıkmakta, müşterek faillik ise yalnızca kasıtlı suçlarda söz konusu olmaktadır.

Bu çalışmada Türk ve Alman hukuku bakımından yan yana faillik kurumu incelenmiş, konuyla ilgili doktrinde yer alan görüşlere geniş ölçüde yer verilmeye

* Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

Makale Bilgisi/Article Info: Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received: 12.10.2022 | **Kabul/Accepted:** 02.12.2022.

Bu makale, intihal programında taranmış ve iki (kör) hakem incelemesinden geçmiştir. This article was submitted in a plagiarism program and reviewed by two (blind) referees.

Atıf/Cite as: Mustafa Çiçek, “Türk ve Alman Ceza Hukukunda Yan Yana Faillik”, EBYÜ-HFD, C. 26, S. 2, Aralık 2022, (561-596).

Bu makale **Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası** lisansı ile lisanslanmıştır.

çalışılmış, mukayeseli hukukta yer alan örneklerle konu zenginleştirilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Suça İştirak, Müşterek Faillik, Yan Yana Faillik, İştirak İradesi, Müstakil Fail.

ABSTRACT

The fact that perpetrators who are more than one person come together independently and unaware of each other to commit the same crime as a rule, refers to Multiple independent principals. Multiple independent principals are closely related to another type of agency, which are joint principals. However, unlike joint principals, there is no decision to act among the perpetrators of the crime in multiple independent principals. For this reason, multiple independent principals occur in both negligent crimes and intentional crimes, while joint principals only occur in intentional crimes. In this study, the subject of multiple independent principals in terms of Turkish and German law has been examined, the views in the doctrine on the subject have been tried to be covered extensively, and the subject has been tried to be enriched with examples in comparative law at the point of expression of the subject.

Keywords: Complicity, Joint Principals, Multiple Independent Principals, Decision to Act, Principal Offender.

GİRİŞ

Ceza kanunlarının özel kısımlarında yer alan suçlar kural olarak münferit bireyler (çok failli suçlar haricinde)¹ tarafından işlenmekte, fail kavramı ise suç tiplerinde yer alan ve “kim, kimse (wer)” olarak ifade edilen kişiyi karşılamaktadır.² Ancak insanlar yaşamları boyunca eylemlerinin

---

¹ Niteliği itibarıyla birden fazla failin suça katılımını gerektiren suç, çok failli suçtur. Suç tipi birden fazla kişinin mevcudiyetini gerektiriyorsa bu halde yan yana faillik değil, bilakis müşterek faillik söz konusu olur. bkz. **Günter Heine/Bettina Weißer**, in: Schönke/Schröder, Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, 2019, § 25, Kn. 104. Örneğin, TCK m. 260/1’de yer alan kamu görevinin terki veya yapılmaması suçunun işlenebilmesi için en az dört kişinin bir araya gelmesi gerekir. bkz. M. Emin **Artuk/Ahmet Gökçen/M. Emin Alşahin/Kerim Çakır**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 777.

² Hans Heinrich **Jescheck/Thomas Weigend**, Lehrbuch des Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Berlin 1996, s. 643.

bir kısmını başkalarıyla birlikte gerçekleştirdikleri gibi, suçları da çoğunlukla başka kişilerle birlikte icra etmektedirler.³ Bu şekilde bir suçun birden fazla kişi tarafından işlenmesi suça iştirak müessesini ifade etmektedir.

Suçta iştirak suçun özel görünüş şekillerinden biridir. Gerek Türk hukukunda gerekse Alman hukukunda suça iştirakte ikili bir sistem kabul edilmiştir. Suça iştirak, faillik (Täterschaft) ve şeriklik (Teilnahme) olmak üzere ikiye ayrılmaktadır.⁴ Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 37'ye göre fail kavramı, “*suçun kanuni tanımındaki fiili ... gerçekleştiren*” kişiyi ifade ederken; StGB (Alman Ceza Kanunu) § 25'e göre ise “*suçu bizzat kendisi ... işleyen*” kişiyi tanımlamaktadır.⁵ Şeriklik ise faillığe göre ikinci planda yer alan suça iştirak şekli olup, TCK m. 39 “yardım etme”-StGB § 27 “Beihilfe” ve TCK m. 38 “azmettirme”-StGB § 26 “Anstiftung” olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir.⁶ İnceleme konumuz faillik başlığı altında yer aldığı için, şeriklik ile ilgili bu kadarla iktifa edilecektir.

Yukarıda değinilen faillik ise kendi içerisinde doğrudan faillik (unmittelbare Täterschaft), müşterek faillik (mittäterschaft) ve dolaylı faillik (mittelbare Täterschaft) olmak üzere üçe ayrılmakta; yan yana faillik (Nebentäterschaft) ise bir başka faillik türü olarak yalnızca doktrinde yer almaktadır.⁷

Bu çalışma iki ana başlık altında incelenecek, ilk bölümde konunun teorik esasına değinilecek, ikinci bölümde ise Türk hukuk mevzuatında yan yana faillikle yasal düzenlemelere ve konuyla ilgili doktrinde yer alan görüşlere yer verilecektir.

³ **Jescheck/Weigend**, AT, s. 643.

⁴ Rudolf **Rengier**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 10. Auflage, München 2018, § 40, Kn. 1.

⁵ Feridun **Yenisey**/Gottfried **Plagemann**, Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), 2. Baskı, İstanbul 2015, s. 22.

⁶ Walter **Gropp**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 4. Auflage, Berlin-Heidelberg 2015, § 10, Kn. 16 vd.

⁷ Urs **Kindhäuser**, Nomoskommentar, Strafgesetzbuch Lehr- und Praxiskommentar, 7. Auflage, Baden-Baden 2017, § 25, Kn. 2.

I. BÖLÜM YAN YANA FAİLLİĞİN TEORİK ESASI

A. Kavram

Alman hukukunda yan yana faillik (Nebentäterschaft)⁸, “birden fazla faillik” (Mehrtäterschaft)⁹, “kendi başına faillik” (Selbsttäterschaft)¹⁰ şeklinde kavramlarla ifade edilir. Türk hukukunda ise, yan yana faillik¹¹, “yan faillik”¹² ve “habersiz birlikte suç işleme”¹³ gibi kavramlar kullanılır. Common Law sisteminde yan yana faillikle ilgili olarak “independent multiple principals” veya “multiple independent principals” (MIP) vb. kavramlar kullanılmaktadır.¹⁴

Çalışmamızda yan yana faillik kavramını kullanacağız. Zira birden fazla failin, birbirlerinden habersiz olarak, aynı suçu işlemek üzere birlikte hareket ettikleri bu durum bakımından, Türk hukukunda kullanılan diğer kavramlardan ziyade bu kavramın kullanılmasının daha isabetli olduğu ileri sürülebilir. Nitekim örneğin yan faillik kavramı, âdetta failliğin bir alt bileşeni gibi anlaşılabilir, hâlbuki yan yana faillik aslında doğrudan failli-

⁸ Claus **Roxin**, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II, München 2003, § 25, Kn. 265.

⁹ Thomas **Fischer**, Strafgesetzbuch mit Nebengesetze, 65. Auflage, München 2018, § 25, Kn. 53.

¹⁰ **Gropp**, AT, § 10, Kn. 8.

¹¹ Kayıhan **İçel/İzzet Özgenc**/Adem **Sözüer**/Fatih S. **Mahmutoğlu**/Yener **Ünver**, Suç Teorisi, 2. Kitap, 1. Bası, Ziya Ofset, İstanbul 1999, s. 390; Mahmut **Koca/İlhan Üzülm**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 474; Hakan **Hakeri**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021, s. 502; Timur **Demirbaş**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 521; Hamide **Zafer**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, TCK m. 1-75, 7. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 543.

¹² Ayhan **Önder**, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992, s. 435; Veli Özer **Özbek**/Koray **Doğan**/Pınar **Bacaksız**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 513; Berrin **Akbulut**, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 770; Mustafa **Özen**, Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 622.

¹³ Devrim **Aydın**, Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak, Yetkin Yayınları, Ankara 2009, s. 29.

¹⁴ Michael **Bohlander**, Principles of German Criminal Law, Oxford and Portland, Oregon 2009, s. 160 vd.

ğın karşılığı olup yalnızca müşterek failliğin karşıtı olmayı ifade etmektedir. Bununla birlikte doktrinde yan yana faillik kavramının kullanılmasının gereksiz olduğunu ileri süren görüşler de yer almaktadır.¹⁵

Doğrudan faillik, dolaylı faillik ve müşterek faillik; failliğin farklı görünüm şekilleri olarak ceza kanununda hüküm altına alınmış, buna karşın yan yana faillik ne TCK'da ne de StGB'de ayrıca bir faillik türü olarak yer almamıştır, zira yan yana faillik, failliğin özel bir görünüm şekli değildir.¹⁶ Çoğunlukla yan yana faillik (yan yana fail) bağımsız dogmatik anlamı olmayan bir terim olarak kullanılmakta, bu sebeple¹⁷ hem Türk Ceza Kanununda hem de Alman Ceza Kanununda¹⁸ yan yana faillik kavramı yer almamaktadır. Dolayısıyla yan yana faillik kavramı, aslında birden fazla failin bir araya gelmesini ifade etmekte, bu faillik hukuki değerlendirme açısından herhangi bir özellik taşımamaktadır.¹⁹ Bununla birlikte bu kavramın kullanılmasının gereksiz olduğu görüşüne katılmamaktayız, zira her ne kadar yan yana fail, doğrudan fail olarak değerlendirilse de kasten veya taksirle suç işleyerek bir araya gelen kişiler arasında iştirak iradesinin olmaması, suç ortaklığı açısından farklılık arz etmektedir.

---

15 Günümüzde yan yana faillik kavramının bağımsız bir anlama sahip olmadığı geniş ölçüde kabul edilmekte, bu kavramın yalnızca müşterek faillikten farklı olarak tek başına faillik kavramını ifade ettiği belirtilmektedir. Bu tarz durumlarda ortaya çıkan sorunlar özellikle suça katkı sağlayan bireylerin nedenselliği ile ilgilidir ve bu durum yan yana faillik kavramı ile çözülemez, dolayısıyla yan yana faillik kavramının dogmatik olarak bağımsız bir anlamı yoktur. bkz. Bernd **Schünemann** in: Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar, Grosskommentar, 12. Auflage, Erster Band, Berlin 2007, § 25 222. Aynı görüşte bkz. Martin **Fincke**, Der Täter neben dem Täter, GA 1975, 161-176.

16 Volker **Krey**/Robert **Esser**, Deutsches Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, Stuttgart 2016, § 29 Kn. 982; Kristian **Kühl**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Auflage, Vahlen, München 2012, § 20, Kn. 36.

17 **Fincke**, s. 161; **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 982.

18 Wolfgang **Joeks**/Christian **Jäger**, Strafgesetzbuch Studienkommentar, 12. Auflage, München 2018, § 25, Kn. 2.

19 Eric **Hilgendorf**/Brian **Valerius**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, München 2015, § 9, Kn. 3; Harro **Otto**, Grundkurs Strafrecht, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage, Berlin 2005, § 21, Kn. 54.

B. Tanım

Yan yana faillik denilince, birden fazla failin müşterek faillik ilişkisi olmaksızın aynı haksızlığı gerçekleştirmek üzere harekete geçmesi anlaşılır, örneğin, anne ve kızın birbirlerinden bağımsız olarak yaralama eylemleriyle babayı öldürmeleri halinde, yan yana faillik söz konusu olur.²⁰ Diğer bir tanımlamaya göre yan yana faillik kurumu; birden fazla failin, her birinin bir diğerinden bağımsız olarak kendi başına hareket etmesi, ceza kanununda yer alan bir suçun icrasını gerçekleştirmesi ve bu suçla korunan aynı hukuki menfaati ihlal etmesi durumunda ortaya çıkacaktır.²¹ Bunun sonucu olarak yan yana faillikte -müşterek faillikten farklı olmak üzere- bilinçli ve kasıtlı bir iş birliği yoktur.²² Dolayısıyla yan yana failliğin söz konusu olabilmesi için öncelikle birden fazla doğrudan failin bir arada bulunması gerekir.²³ Bu durumda failliğin başka bir türü söz konusu olmamakta, bilakis müşterek failliğin şartlarının gerçekleşmediği birden fazla kişinin bağımsız bir şekilde suç tipinin ihlali noktasında fail olarak sorumlu oldukları, yalnızca kavramsal bir durum söz konusu olacaktır.²⁴ Burada “müstakil, bağımsız” (unabhängigkeit) olma kavramından, müşterek faillikte mevcut olan unsurun eksikliğinden başka bir şey anlaşılmayacak, dolayısıyla suça katkıda bulunan her bir kimse fail olarak kabul edildiği için, yan yana failliğin ayrıca kanunda bahsedilmesine gerek kalmayacaktır.²⁵

Yan yana failliğin belirlenmesinde referans alınması gereken asıl nokta, bu failliğin müşterek faillikten farkıdır. Bu sebeple yan yana failli-

²⁰ Örnekle ilgili yüksek mahkeme kararı için bkz. BGH NJW 1966, 1823; **Roxin**, AT II, § 25, Kn. 265.

²¹ Jürgen **Baumann**/Ulrich **Weber**/Wolfgang **Mitsch**/Jörg **Eisele**, Strafrecht Allgemeiner Teil, Lehrbuch, 12. Auflage, Bielefeld 2016, § 25, Kn. 41; Christian **Jäger**, Examens-Repetitorium Strafrecht Allgemeiner Teil, 9. Auflage, Heidelberg 2019, § 6, Kn. 1.

²² Johannes **Wessels**/Werner **Beulke**/Helmut **Satzger**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 48. Auflage, Heidelberg 2018, § 19, Kn. 863.

²³ Uwe **Murmann**, Grundkurs Strafrecht, 4. Auflage, München 2017, § 27, Kn. 19.

²⁴ Günter **Stratenwerth**/Lothar **Kuhlen**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2011, § 12, Kn. 99.

²⁵ **Stratenwerth/Kuhlen**, AT, § 12, Kn. 99.

ğın belirlenmesinde müşterek faillikten farklılık ve benzerlik arz eden unsurlarını tespit edebilmek için yan yana failliğin şartlarına değinmek gerekecektir.

C. Yan Yana Failliğin Şartları

1. Birden Fazla Failin Olması

Yan yana failliğin yukarıda ifade edilen tanımında yer aldığı üzere birden fazla kişinin suçun işlenmesine iştirak etmesi gerekmektedir. Yan yana faillik, bir iştirak türü olarak faillik başlığı altında yer aldığı için suçta iştirak eden bu kimselerin fail sıfatıyla hareket etmeleri ve suçun bütün kanuni unsurlarını gerçekleştirmek üzere suçun icrasına başlamaları gerekir.²⁶ Burada aslında birden fazla müstakil failin (Alleintäter) bulunduğu bir durum söz konusudur.²⁷ Örneğin; bir yangında birden fazla kişinin birbirlerinden bağımsız olarak bir binada yağmalama faaliyetine girişmeleri halinde²⁸, her bir fail bir diğerinden bağımsız olarak hareket ettiği için, yan yana faillik ortaya çıkacaktır. Bu halde yalnızca failin kendisinin sebep olduğu (kanıtlanabilir şekilde) ya da suçun işlenmesine katkıda bulunduğu nedensel (kausal) davranış kendisine isnat edilecektir.²⁹

Böylelikle ortak bir suç işleme kararı olmadığı için birden fazla kişinin hukuken korunan aynı değeri ihlal etmesi halinde yan yana faillik söz konusu olacaktır.³⁰ Bunun sonucunda müşterek faillige benzer şekilde yan yana faillikte birden fazla fail olmasına karşın, müşterek faillikteki ortak suç işleme kararının olmaması yan yana faillikteki bir diğer şarttır.

2. Ortak Suç İşleme Kararının Olmaması

Ortak eylem planı, suça katılım sağlayanlar arasında (muhtemelen tamamen sözlü olmayan) bir iletişim süreci çerçevesinde bir tür anlaşmayı

---

²⁶ **Fischer**, StGB, § 25, Kn. 53.

²⁷ Jörg **Eisele**/Bernd **Heinrich**, Strafrecht Allgemeiner Teil für Studienanfänger, 1. Auflage, Stuttgart 2017, Teil 10, Kn. 767.

²⁸ **Heine/Weißer**, in: Schönke/Schröder, § 25, Kn. 104.

²⁹ Helmut **Fuchs**/Ingeborg **Zerbes**, Strafrecht Allgemeiner Teil I, Grundlagen und Lehre von der Straftat, 10. Auflage, Wien 2018, 33. Kapitel, 342, Kn. 16.

³⁰ Uwe **Murmann**, Die Nebentäterschaft im Strafrecht, Berlin 1993, s. 139; **Heine/Weißer**, in: Schönke/Schröder, § 25, Kn. 104.

gerektirir.³¹ Belirli bir eylemi aynı anda, ancak birbirinden bağımsız olarak gerçekleştiren birden fazla aktör söz konusu olduğunda bu eksiklik varsa, o zaman "ortak" eylem eksikliği nedeniyle, eyleme katkıların karşılıklı olarak isnat edilmesine izin vermeyen yalnızca yan yana faillığın olduğu bir durum varsayılacaktır.³²

Müşterek faillik için ortak bir suç işleme kararı (gemeinsamer Tatentschluss/Tatplan) çerçevesinde iki ya da daha fazla kişinin belirli bir suçu icra etmek üzere anlaşmaya varmaları gerekir.³³ Yan yana faillikte bunun tersi olarak faillerin herhangi bir suç ortaklığı içinde hareket etmemeleri gerekmektedir.³⁴ Zira yan yana faillikte suçun icrasına başlayan kişiler arasında bilinçli ve kasıtlı bir işbirliği ve dolayısıyla suç ortaklığı söz konusu olmadığı için diğer suç ortaklarının suça katkıları, müşterek faillikte olduğu gibi failin kendisine isnat edilen suçun tamamına yaptığı katkıları tamamlayıcı bir nitelik arz etmemektedir.³⁵ Örneğin³⁶; birbirlerinden habersiz ve bağımsız olmak üzere, bir partide hem Anton hem de Bruno, Rudi'nin bardağına her biri ölümcül nitelikte olan zehir ilave ederler. Zehirlenme sonucu Rudi ölür. Bu durumda her iki fail öldürme suçundan dolayı sorumludur. Bu olayda failler arasında bilinçli ve kasıtlı bir işbirliği söz konusu olmadığı için, her bir fail yalnızca suça katkısı dolayısıyla ve kendisi tarafından gerçekleştirilen neticeden sorumlu tutulacaktır.³⁷

Yukarıdaki örnekte failler arasında ortak suç işleme kararı olmadığı için, olayda müşterek faillik değil yan yana faillik değerlendirilecektir. Fakat örnekte belirtildiği üzere hâlihazırda her bir failin kullanmış olduğu zehir miktarı ölümcül etkiye sahiptir. Bu durumda failler arasında ortak suç işleme kararı olmasa da netice itibarıyla her bir fail kasten öldürme suçundan sorumlu olacaktır. Ancak aşağıda isnadiyet sorununda inceleneceği üzere yan yana faillerin olaydaki gibi kullandıkları zehir miktarının

31 Johannes **Kaspar**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Baden-Baden 2017, § 6, Kn. 20.

32 **Kaspar**, AT, § 6, Kn. 20.

33 **Rengier**, AT, § 44, Kn. 10.

34 **Heine/Weißer**, in: Schönke/Schröder, § 25, Kn. 104.

35 Rolf **Schmidt**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 19. Auflage, Bremen 2018, 11. Kapitel, Kn. 923.

36 Bernd **Heinrich**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Stuttgart 2016, § 33, Kn. 1186.

37 **Heinrich**, AT, § 33, Kn. 1186.

ölümcül etkiyi haiz olmaması ve faillerce verilen zehir miktarının birleşerek ölüm neticesini meydana getirmesi halinde ortak suç işleme kararının varlığı önem arz edecektir. İşte bu noktada yan yana faillerin birbirlerinden bağımsız ve habersiz olarak hareket etmeleri cezalandırmada farklılığa yol açacaktır.

3. Faillerin Birbirlerinden Bağımsız Olarak Hareket Etmeleri

Birden fazla failin birbirinden bağımsız (unabhängig voneinander) hareket ederek, benzer tipik neticeyi gerçekleştirmeleri ve böylece her bir failin ilgili suç tipini bütünüyle şahsen icra etmeleri yan yana failliği ifade etmektedir.³⁸ Bu şekilde birbirinden habersiz olarak hareket eden birden fazla failin, StGB § 25 hükmüne göre (ve benzer şekilde TCK m. 37'ye göre) müşterek fail olarak ortak iş birliği olmaksızın, bir suç işlemeleri ifade edilmektedir.³⁹ Buradan anlaşılacağı üzere faillerin birbirlerinden habersiz ve bağımsız olarak hareket etmeleri suçun icrası sırasında olmalıdır, suç tamamlandıktan sonra faillerin birbirlerinden haberdar olmaları elbette yan yana failliğin gerçekleşmesi bakımından önem arz etmeyecektir.

Örneğin; A hız sınırının üstünde araç kullanmış, B de geçiş önceliğine sahip olduğunu düşünerek hareket etmiş ve çarpışma sonucu bir kaza meydana gelerek yolcu C yaralanmış ise; her iki fail de C'nin yaralanmasına birbirlerinden bağımsız olarak sebep olmuşlardır.⁴⁰ Bu tarz olaylarda faillerin ceza sorumluluğu da birbirlerinden bağımsız olarak değerlendirilecek, diğer bir ifadeyle her bir suça katkıda bulunan kişi bakımından, hareketiyle ilgili suç tipini gerçekleştirip gerçekleştirmediği kusurlu ve hukuka aykırı hareket edip etmediği araştırılacak, doğrudan faillikte olduğu gibi, değerlendirme benzer kurallara göre yapılacaktır.⁴¹ Böylece birden fazla kişinin tipik netice dolayısıyla sorumlu olmaları halinde, yan yana faillik söz konusu olacaktır.

Yan yana faillerin birbirlerinden bağımsız olarak hareket etmeleri suçun mağduru ile ilgili olarak başkaca suçlar bakımından da düşünülebilir.

38 Udo **Ebert**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Heidelberg 2001, Sechster Teil, s. 193.

39 **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 981.

40 Helmut **Frister**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 8. Auflage, München 2018, 25. Kapitel, Kn. 1.

41 **Frister**, AT, 25. Kapitel, Kn. 1.

Örneğin; A, intikam duygusuyla O'yu bilincini kaybedeceği şekilde dövse, sonradan oradan tesadüfen geçmekte olan B, durumu kullanarak O'nun eşyalarını alsa, bu halde B yağma suçundan dolayı değil, nitelikli hırsızlık suçundan dolayı cezalandırılacaktır.⁴² Böylece yan yana failler birbirlerinden bağımsız ve habersiz hareket ettiklerinden, bu faillerin suç katkılarından dolayı ortak sorumlulukları söz konusu değildir. Bu takdirde yan yana faillerin suç katkılarından dolayı sorumluluklarının nasıl belirleneceği sorunu ortaya çıkmaktadır.

D. Yan Yana Faillerin Cezai Sorumluluğu

Yan yana faillik birden fazla doğrudan failin bir arada olduğu bir durumu ifade etmekte, yan yana failler ortak bir suç işleme kararı çerçevesinde hareket etmediklerinden dolayı müşterek faillikte olduğu gibi diğer faillerin suç katkıları bakımından karşılıklı bir isnadiyet söz konusu olmamaktadır.⁴³ Bu durumda yalnızca yan yana failin kendisinin suç katkı sağladığı nedensel davranış kendisine isnat edilecektir.⁴⁴ Dolayısıyla her bir failin suç katkısı, ceza hukuku bağlamında suçun neticesi ile ilişkili olarak ele alınmalı ve buna göre değerlendirilmelidir.⁴⁵ Yan yana faillikte her bir fail böylece suç katkı oranında sorumlu olacağından, yan yana failliğin ortaya çıkışında, yan yana fail olmaksızın elde edilemeyecek hiçbir netice kendisine isnat edilemeyecektir.⁴⁶ Netice olarak yan yana fail, doğrudan fail olarak değerlendirildiği için cezalandırılması noktasında sorun teşkil eden bir durum yoktur.

Ancak yan yana faillerin cezalandırılmasında önem arz eden husus, bu faillerin suç katkılarının derecelerinin belirlenmesi bakımından ortaya çıkmaktadır. Örneğin, birbirinden habersiz olarak A ve B'nin C'nin yemeğine zehir kattığını düşünelim. İlk ihtimalde her iki zehrin de ayrı ayrı ölüm neticesini doğurabileceğini, ikinci ihtimalde ise zehirlerin birleşmek suretiyle ölüm neticesini meydana getirdiğini varsayalım. Burada failler arasında müşterek bir suç işleme kararı olmadığı için cezalandırma da farklı olacaktır. Bu sebeple illiyet bağı kapsamında, alternatif illiyet bağı

42 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 52.

43 **Murmann**, Grundkurs Strafrecht, § 27, Kn. 19.

44 **Fuchs/Zerbes**, AT, 33. Kapitel, Kn. 16; İzzet **Özgenç**, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020, s. 557.

45 **Heine/Weißer**, in: Schönke/Schröder, § 25, Kn. 104.

46 **Roxin**, AT II § 25 Kn. 265.

(alternative Kausalität) ve kümülatif illiyet bağı (kumulative Kausalität) konularına değinilmesi gerekmektedir.⁴⁷

1. Alternatif İlliyet Bağı

Birden fazla veya çifte illiyet (mehrfachkausalität-doppelkausalität)⁴⁸ olarak da ifade edilen alternatif illiyet bağı, birbirinden bağımsız olarak yer alan iki koşulun aynı anda neticenin meydana gelmesine yol açması ve her bir koşulun neticeyi meydana getirme bakımından yeterli olmasını ifade etmektedir.⁴⁹ Örneğin, A ve B birbirlerinden bağımsız olarak her biri öldürücü derecede olan aynı zehri, X'in içki bardağına koyarlar, zehirli içkiyi içen X ölür; hemşire S ve T, birbirlerinden habersiz olmak üzere öldürücü miktarda zehri hasta P'nin infüzyon şişesine enjekte ederler, daha sonra P, infüzyon sırasında ölür.⁵⁰ Şart teorisinin "olmazsa olmaz" formülünün (condicio-sine-qua-non-Formel)⁵¹ bu ve benzeri örnekler bakımından uygulanması halinde, her iki yan yana fail de -yukarıdaki örneklerde yer aldığı üzere- mağduru öldürmek üzere her biri yeterli miktarda zehir vermesine rağmen, şart teorisine göre yalnızca kasten öldürmeye teşebbüsten sorumlu olmamalarına neden olacaktır.⁵² Zira burada faillerin herhangi birisinin hareketi olmasa bile diğer failin hareketi neticeyi meydana getirecek, böylece olmazsa olmaz koşulu uygulanırsa hareketlerden birinin netice bakımından nedensel olmadığı sonucuna varılacaktır.⁵³ Böyle anlaşılması güç sonuçtan kaçınmak üzere, hâkim görüş şart teorisini (conditio-Formel) şu şekilde değiştirmiştir: *Neticeyi somut biçiminden çıkarmamak üzere, alternatif olan ancak kümülatif olmayan birden fazla koşuldandan her biri, neticenin gerçekleşmesi bakımından nedenseldir.*⁵⁴ Bunun

47 **Wessels/Beulke/Satzger**, AT, § 16, Kn. 232.

48 **Frister**, AT, 9. Kapitel, Kn. 9.

49 **Rengier**, AT, § 13, Kn. 26; **Frister**, AT, 9. Kapitel, Kn. 9.

50 **Rengier**, AT, § 13, Kn. 27.

51 "Şart teorisine göre, sebep, belirli bir olayın gerçekleşmesi için zaruri bulunan şartların bütünüdür. Her şart netice bakımından aynı değere sahiptir. Şartlardan birinin ortadan kalkması, neticenin de meydana gelmemesini sonuçlayacaktır." bkz. Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır, s. 347.

52 **Kaspar**, AT, § 5, Kn. 65.

53 **Koca/Üzülmez**, s. 134.

54 **Wessels/Beulke/Satzger**, AT, § 16, Kn. 232; **Rengier**, ATil, § 13, Kn. 28; **Klaus Hoffman-Holland**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Tübingen 2015, 5. Kapitel, Kn. 482. Şart teorisinin bu şekilde değiştirilmesine ilişkin eleştiriyile ilgili

sonucunda yukarıdaki örnekler bakımından yan yana failler kasten öldürmeden dolayı sorumlu olacaklardır.

Ancak burada dikkat edilmesi gereken husus alternatif olarak gerçekleşen koşulların aynı anda neticenin meydana gelmesine sebebiyet vermesidir. Buna karşın alternatif şartlardan biri daha önce tepkimeye neden olmakla birlikte, tepkimeye ilk neden olan şart tespit edilemiyorsa bu durumda yan yana faillerin ceza sorumluluğunun sınırlandırılması gerekmektedir.⁵⁵ Örneğin, A ve B birbirlerinden bağımsız olarak öldürme kastıyla O'ya ateş ederse, alternatif nedenselliğin söz konusu olabilmesi için her iki atışın da aynı anda kalbe isabet etmesi ve her birinin öldürücü etkiye sahip olması gerekir.⁵⁶ Öte yandan A ve B tarafından yapılan atışlar, O'nun kalbine farklı zamanlarda isabet etmiş, ancak ilk atışın mı yoksa ikinci atışın mı ölüme sebebiyet verdiği açık değilse, şüpheden sanık yararlanır ilkesi (in dubio pro reo) gereği, A bakımından B'nin kurşununun, B bakımından ise A'nın kurşununun ölümcül olduğu varsayılmalıdır.⁵⁷ A ve B kasten öldürme suçundan dolayı değil, kasten öldürmeye teşebbüsten dolayı sorumlu olacaktır. Bu ihtimalde gerçek ve varsayımsal netice somut olayda örtüşmediği için, kasten öldürmeye ilişkin illiyet bu örnek bakımından kabul edilmemelidir.⁵⁸

2. Kümülatif İlliyet Bağı

Alternatif illiyet bağıyla kolaylıkla karıştırılabilecek illiyet bağı olan kümülatif illiyet bağı, birbirlerinden habersiz olarak hareket eden birden fazla failin hareketlerinin, tek olarak ele alındığında neticeyi meydana getirmeye elverişli olmadığı, ancak şartların bir araya geldiğinde neticenin meydana geldiği illiyet bağını ifade etmektedir.⁵⁹ Örneğin, A ve B birbirlerinden bağımsız olarak O'nun çorbasına zehir katmışlar, ancak bu zehir miktarı ayrı ayrı ölümcül neticeyi gerçekleştirmek üzere yeterli olmayıp

---

olarak ayrıca bkz. Claus **Roxin**, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München 2006, § 11, Kn. 25 vd.

55 **Heinrich**, AT, § 10, Kn. 230; **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, s. 348.

56 **Rengier**, AT, § 13, Kn. 31.

57 **Rengier**, AT, § 13, Kn. 31.

58 **Kaspar**, AT, § 5, Kn. 69.

59 **Rengier**, AT, § 13, Kn. 34; Bir nehrin bitişiğinde yer alan birkaç işletme tarafından habersiz olarak kirletilmesi suretiyle, suçun neticesinin kümülatif olarak ortaya çıkması bu duruma örnektir. bkz Reinhard **Maurach**/Karl Heinz **Gössel**/Heinz **Zipf**, Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 2, 8. Auflage, C.F.Müller, 2014, § 49, Kn. 80.

yalnızca birleşmek suretiyle O'nun ölümüne neden olmuştur.⁶⁰ Alternatif illiyet bağından farklı olmak üzere burada yan yana faillerin hareketi tek başına ölüm neticesini meydana getirmemektedir. Yan yana faillerin hareketi burada birleşerek neticenin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Buradaki her bir şart netice bakımından nedensel olmakla birlikte, failler arasında suçun işlenmesi bakımından bir anlaşma olmadığı için faillerin hareketi bir diğerine isnat edilemeyecektir.⁶¹ Failler arasında iştirak iradesi de söz konusu olmadığı için, suçta kullanılan vasitanın elverişsizliği sebebiyle burada yan yana failleri teşebbüsten dolayı sorumlu tutmak gerekecektir.⁶² Gerek alternatif illiyet bağında gerekse kümülatif illiyet bağında failler arasında iştirak iradesi olsaydı bu durumda her bir fail müşterek fail olacağı için cezalandırmada bir problem olmayacaktı. Bununla birlikte Türk hukukunda, Alman hukukundan farklı olarak elverişsiz teşebbüs cezalandırılmamaktadır. TCK m. 35'te yer aldığı üzere teşebbüs dolayısıyla sorumluluk bakımından elverişli hareketlerle suçun icrasına başlanması gerekmektedir. Ancak bu örnekte tek başına ölüm neticesini meydana getirmeyen faillerin her birinin hareketi birleşmek suretiyle ölüm neticesine yol açmıştır. Dolayısıyla faillerin hareketleri tek başına ölüm neticesini meydana getirmesi noktasında elverişli değildir. Alman hukukundan farklı olarak Türk hukukunda elverişsiz teşebbüsün cezalandırılmaması, suçta kullanılan vasitanın elverişsizliği bakımından değerlendirildiğinde cezalandırmada boşluğa neden olmaktadır.

E. Yan Yana Faillik-Müşterek Faillik İlişkisi

Birden fazla failin bağımsız olarak suça katkıda bulunduğu yan yana failliğin aksine, müşterek faillikte, en az iki failin bilinçli ve kasıtlı olarak hareket ederek bir suç tipini ortaklaşa gerçekleştirmesi durumu söz konusudur.⁶³ Müşterek faillikle yan yana faillik arasındaki bağlantıya ilişkin olmak üzere şöyle bir örnek verilebilir: A ve B kararlaştırdıkları şekilde X'e vurmaya başlarlar. Sonrasında darbelerden birisi X'in çenesini kırar, fakat hangi darbenin X'in çenesini kırdığı tespit edilemez.⁶⁴ Bu olayda A

⁶⁰ Urs **Kindhäuser**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Auflage, Baden-Baden 2015, § 10, Kn. 29.

⁶¹ **Heinrich**, AT, § 10, Kn. 232.

⁶² **Artuk/Gökçen/Alşahin/Çakır**, s. 349.

⁶³ **Hoffman-Holland**, AT, 5. Kapitel, Kn. 522.

⁶⁴ **Fuchs/Zerbes**, AT, 33. Kapitel, Kn. 17.

ve B, ortak bir suç işleme kararının icrası kapsamında, kasten yaralama suçunu bilerek ve isteyerek gerçekleştirdikleri için, müşterek fail olarak sorumlu olacaklardır. Bu olayda hangi darbenin mağdurun çenesini kırdığına dair yapılacak değerlendirme önemsizdir, zira her bir fail neticesi sebebiyle ağırlaşan kasten yaralama suçundan -fiil ortaklığı sebebiyle-doğrudan fail gibi sorumlu olacaktır.⁶⁵ Neticesi sebebiyle ağırlaşan suçlar bakımından, genel olarak müessir fiilin kendisinin daha ağır bir yaralamaya neden olabileceği öngörülebilir ise, kasıtlı müessir fiilin yapılmasına yönelik anlaşma yeterlidir, zira ortak olarak gerçekleştirilen müessir fiil ile netice arasında risk bağlantısı vardır.⁶⁶

Yan yana faillikte ise durum farklıdır: A ve B birbirlerinden bağımsız ve habersiz olmak üzere X'e vursalar ve bunun sonucunda neticesi sebebiyle ağırlaşan kasten yaralama durumu olsaydı (örneğin burnu kırılısaydı), ağır neticenin gerçekleşmesine doğrudan yol açan fiili gerçekleştirmeyen fail bakımından öngörülebilir ise, bu halde yalnızca kendi darbesinin neticesi sebebiyle ağırlaşan yaralamaya sebebiyet verdiği tespit edilen fail daha ağır yaralamadan dolayı cezalandırılacaktı. Bu şekilde tespit mümkün olmasaydı, bu durumda "şüpheden sanık yararlanır" ilkesi kapsamında, her bir fail için diğer failin daha ağır yaralamaya neden olduğu kabul edilecekti.⁶⁷ Dolayısıyla aynı olay bakımından suçun failleri arasında ortak bir suç işleme kararının olmaması, cezalandırma bakımından görüleceği üzere farklı sonuçlara neden olmaktadır. Netice olarak müşterek faillikte bilinçli ve kasıtlı suç ortaklığının eksik olması durumunda yan yana faillik meydana gelir. Bunun aksine bilinçli ve kasıtlı bir suç ortaklığı varsa, bu durumda her bir suça katkıda bulunan kişi, fail olarak sorumlu olacak, böylece diğer suç ortaklarının suça katkıları, failin kendisine isnat edilen suçun tamamına yaptığı katkıları tamamlayacaktır.⁶⁸

Yan yana faillik müşterek faillikle birlikte de gerçekleşebilir. Örneğin, A ve B müşterek fail sıfatıyla D'yi öldürmek üzere ateş ederken, C'de A ve B'den bağımsız ve habersiz olmak üzere D'ye eş zamanlı ateş ederse, bu halde aynı olayda hem müşterek faillik hem de yan yana faillik söz

---

65 **Fuchs/Zerbes**, AT, 33. Kapitel, Kn. 17.

66 **Fuchs/Zerbes**, AT, 33. Kapitel, Kn. 17.

67 **Fuchs/Zerbes**, AT, 33. Kapitel, Kn. 18.

68 **Schmidt**, AT, 11. Kapitel, Kn. 923.

konusu olacaktır. D'nin ölümü halinde A ve B müşterek fail sıfatıyla kasten öldürmeden sorumlu olacak, C ise kasten öldürmeden doğrudan fail olarak sorumlu olacaktır.

F. Yan Yana Faillik-Dolaylı Faillik İlişkisi

Dolaylı faillik suçun bir başkasını araç olarak kullanmak suretiyle gerçekleştirilmesini ifade etmektedir.⁶⁹ Bu iştirak türünün yan yana faillikle bağlantısı, suçta araç olarak kullanılan kişinin de ayrıca suçtan sorumlu olabileceği durumlara ilişkin olarak ortaya çıkabilir. Örneğin,⁷⁰ T, uzağı iyi göremeyen W'ye ileride yer alan bir ağaç kütüğüne ateş etmesini ister, ancak W'nin ağaç kütüğü olarak düşündüğü şey gerçekte O'dur. W'nin atışı ile birlikte, T'nin tasarladığı şekilde O ölür. Olayda W, kasten öldürme fiilinin maddi unsurunu (insan) bilmeksizin ve öldürme kastı olmaksızın suçun icra hareketlerini gerçekleştirmiştir. Böylelikle W, T tarafından suçun işlenmesinde kullanıldığını bilmemektedir. T'nin maddi vakiya ilişkin üstün bilgisi, W üzerinde hâkimiyet kurmasına sebep olmakta, böylelikle irade üzerinde hâkimiyet kurulmaktadır.⁷¹ Dolayısıyla T, öldürme suçu bakımından dolaylı fail sıfatıyla sorumlu olacaktır. Suçta araç olarak kullanılan W'nin kendisi açısından koşulları oluşmuşsa, taksirle öldürme suçu bakımından sorumlu olması, faillik açısından bir şeyi değiştirmeyecek, netice olarak T ve W arasında yan yana faillik söz konusu olacaktır.⁷² Bunun haricinde W meydana gelen neticeye ilişkin gerekli dikkat ve özeni gösterseydi dahi böyle bir netice meydana gelecekti denilebiliyorsa, bu halde W taksirli öldürmeden dolayı cezalandırılmayacak, T ise yine dolaylı fail olarak sorumlu olacaktır.

Bununla birlikte bir failin diğer faile ait suç işleme kararını kullanması durumunda yan yana failliğin mi yoksa dolaylı failliğin mi olduğu konusu tartışmalıdır. Ancak hâkim görüşe göre, bu şekilde bir başkasına ait suç işleme kararını kendi amaçları doğrultusunda kullanan kişi de yan yana

⁶⁹ Dolaylı faillikle ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Çiçek, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Bir İştirak Şekli Olarak "Dolaylı Faillik", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2014.

⁷⁰ Ebert, AT, Sechster Teil, s. 195.

⁷¹ Ebert, AT, Sechster Teil, s. 195.

⁷² Ebert, AT, Sechster Teil, s. 195; benzer görüş için bkz. Muhammed Demirel, Suça İştirakte Bağlılık Kuralı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık (İstanbul Arşivi), İstanbul 2017, s. 381-382.

fail olarak kabul edilmektedir.⁷³ Konuyla ilgili şöyle bir örnek verilebilir: Anton, Bruno'nun kendisini akşam karanlığında evine geldiğinde öldürmek istediğini öğrenmiştir. Bu durumdan faydalanmak isteyen Anton, hasmı Ludwig'i ortadan kaldırmak istemiş ve bu nedenle Ludwig'i evine akşam yemeğine davet etmiştir. Akşam karanlığında eve gelen Ludwig, Anton tarafından planlandığı üzere, pusuya düşürülerek vurulur, zira Bruno Ludwig'i Anton olarak düşünmektedir.⁷⁴ Burada Anton ve Bruno arasında bilinçli ve kasıtlı bir işbirliği olmadığı, Anton Bruno'nun bu gizli tertibini bildiği halde, Bruno bundan habersiz olduğu için, olayda müşterek faillik mevcut değildir. Ancak burada dolaylı failliğin söz konusu olup olmayacağı tartışmalıdır, zira Anton kendi davranışıyla Bruno'yu (kendisi bakımından önemsiz de olsa) şahısta hataya (error in persona) sevk etmiştir.⁷⁵ Olayda Anton her ne kadar belirli bir derece hata suretiyle hâkimiyet kurmuş olsa da, bu durum suç üzerinde fiil hâkimiyeti kurma bakımından yeterli değildir, zira Bruno suçu işleyip işlememe veya suçu ne şekilde işleyeceğine karar verme noktasında tamamen sorumlu olarak hareket etmektedir.⁷⁶ Bu sebeple bu örnek bakımından çoğunluk görüşüne ve bizim de katıldığımız görüşe göre yan yana faillik söz konusu olacaktır.⁷⁷ Bu olayda azmetirmeden de bahsedilemez, çünkü Anton, Bruno ile iletişime geçmemiş, ayrıca Bruno hâlihazırda suç işlemeye karar vermiştir. Bu bağlamda olayda yalnızca yan yana faillikten bahsedilebilir.⁷⁸ Fakat burada dolaylı failliğin gerçekleştiğini savunan görüşler de mevcuttur.⁷⁹ Bu görüşe göre yukarıdaki örnekte failin suç işleme planını kullanan kişi, hak-

⁷³ **Kindhäuser**, Nomoskommentar, § 25, Kn. 3.

⁷⁴ **Heinrich**, AT, § 33, Kn. 1188. Konuyla ilgili benzer bir örnek: A, B'nin C'ye evine gideceği yolda pusu kurmak suretiyle öldürmeyi istediğini bilmektedir. A, hasmı F'yi belirli zaman diliminde ve belirli yerde bulunmak üzere ikna eder. B tarafından karanlıkta C zannedilen F, vurularak öldürülür. bkz. **Kindhäuser**, AT, § 39, Kn. 4.

⁷⁵ **Heinrich**, AT, § 33, Kn. 1188. Dohna-Fall olarak adlandırılan bir olayda benzer durum vardır, A, B'nin C'ye bir saldırı planladığını öğrenir ve düşmanı D'yi hedeflenen yere gönderir, burada şahısta hata sonucu D, B tarafından vurulur. bkz. Friedrich-Christian **Schroeder**, Tatbereitschaft gegen Fungibilität, ZIS 11/2009, s. 569, https://www.zis-online.com/dat/artikel/2009_11_370.pdf (E.T. 16.09.2022).

⁷⁶ **Heinrich**, AT, § 33, Kn. 1188.

⁷⁷ **Kindhäuser**, AT, § 39, Kn. 4.

⁷⁸ **Heinrich**, AT, § 33, Kn. 1188.

⁷⁹ **Roxin**, AT II § 25, Kn. 102 vd.; **Schünemann** in: Leipziger Kommentar, § 25, Kn. 102.

sızlık ya da kusur noktasında bir artıştan dolayı değil, fakat somut bir kim-
senin öldürülmesinden dolayı sorumlu olacaktır.⁸⁰ Yukarıdaki örneğe ben-
zer durumlar bakımından, doğrudan fail olan Bruno'nun cezai sorumlulu-
ğunun tam olması nedeniyle, Anton'un yalnızca şerik sıfatıyla sorumlu
olacağını kabul eden görüşler de mevcuttur.⁸¹

Olgusal hatanın kullanılması halinde, doğrudan failin kastı devam et-
mekte iken, haksızlığın derecesinin failden gizlendiği ve dolayısıyla
maddi (olgusal) hatanın mevcut olduğu durumlarda da yan yana faillik ve
dolaylı faillik söz konusu olabilir.⁸² Örneğin, T, W'ye O'ya ait bir resme
zarar vermesini ister. W'nin tasavvuruna göre bu resim aslında değersiz
bir resimdir, ancak gerçekte T bu resmin orijinal ve çok kıymetli bir resim
olduğunu bilmekte ve bunu gizlemektedir. Maddi vakıa bakımından üstün
bilgisi sebebiyle T, hatanın fazla kısmına ilişkin olarak hâkimiyete sahip-
ken, geri kalan kısma ilişkin olarak hâkimiyet W'ye aittir.⁸³ Böylelikle
mala zarar verme suçu bakımından W doğrudan fail olarak, T ise dolaylı
fail olarak, her iki fail beraber yan yana fail olarak sorumlu olacaktır.⁸⁴

G. Kasıtlı Suçlarda Yan Yana Faillik

Kasıtlı suçlarda birden fazla failin yan yana fail sıfatıyla aynı neticeyi
gerçekleştirmek üzere bir araya gelmeleri nadiren ortaya çıkmaktadır.⁸⁵
Zira aynı suçu işlemek üzere birden fazla failin aralarında herhangi bir
bağlantı olmaksızın harekete geçmeleri sıklıkla görülen bir durum değil-
dir. Kasıtlı suçlarda yan yana faillik şu şekilde ortaya çıkabilir: Örneğin,
bir kimya şirketinin boya makinasında görevli olarak çalışan A, çalış-
makta olduğu makinanın büyük bir soğutma borusunda sızıntı olduğunu

80 **Kindhäuser**, AT, § 39, Kn. 5.

81 **Kindhäuser**, Nomoskommentar, § 25, Kn. 5; René **Bloy**, Die Beteiligungsform als
Zurechnungstypus im Strafrecht, Schriften zum Strafrecht (SR), Band 60,
Duncker&Humblot Berlin 1985, s 362 vd.

82 **Ebert**, AT, Sechster Teil, s. 197.

83 **Ebert**, AT, Sechster Teil, s. 197. Örneğin, aynı idari işlemde etkilenen birden fazla
ilgili tarafın, karşılıklı bir anlaşma olmaksızın, yetkili memuru rüşvet vermek suretiyle
geri çekilmeye ikna etmeye çalıştığı durumda kasten işlenen ve yan yana failliğin
söz konusu olduğu bir durum ortaya çıkar. **Stratenwerth/Kuhlen**, AT, § 12, Kn. 100.

84 **Ebert**, AT, Sechster Teil, s. 197.

85 **Rengier**, AT, § 40, Kn. 3.

ve bu nedenle su altında yer alan borudan zehirli soğutma sıvısının bitişikte yer alan ırmağa sızdığını fark eder. Ancak A, işini tehlikeye atmamak adına bu gerçeği bilerek gizler. Bu kapsamda A'nın, çevre suçları dolayısıyla ceza sorumluluğu vardır (TCK m. 181).⁸⁶ Borudaki sızıntı, kapsamlı bir ekipman denetimi nedeniyle, şirketin sorumlu yönetim kurulu üyesi V'ye ulaşmasına karşın, V şirket aleyhine "kötü reklam" olabileceği endişesiyle denetim raporunun kaybolmasına izin verirse, bu takdirde A ve B kasten ve birbirlerinden habersiz olarak hareket etmeleri sebebiyle, çevrenin kasten kirletilmesi suçu bakımından kasten hareket eden yan yana fail olarak sorumlu olurlar.⁸⁷

Kasıtlı suçlarda birden fazla kişinin birbirlerinden habersiz olarak bir kimseyi bir suç işlemek üzere azmettirmesi şeklinde yan yana azmettirme gündeme gelebilir.⁸⁸ Örneğin, A ve B'nin birbirlerinden habersiz olarak D'yi öldürmek üzere C'yi azmettirmeleri halinde, ölüm neticesi halinde A ve B ayrı ayrı azmettiren olarak sorumlu olurlar. Kasıtlı suçlarla taksirli suçların bir araya gelmesi sebebiyle de yan yana faillik ortaya çıkabilir, örneğin, A, O'yu yaralar, akabinde O hastanede doktor B tarafından yanlış bir şekilde tedavi edilip sonrasında O'nun vücudunda ağır bir yaralanma söz konusu olursa, A kasten yaralamadan, B ise taksirle yaralamadan yan yana fail sıfatıyla sorumlu olacaktır.⁸⁹

H. İhmali Suçlarda Yan Yana Faillik

Bir kimsenin yükümlü olduğu bir icrai davranışı gerçekleştirmemesi dolayısıyla söz konusu olan ihmal durumunda da yan yana faillik gündeme gelebilir. Nitekim garantör kimsenin üçüncü bir kimsenin aktif hareketine karşı herhangi bir müdahalede bulunmaması halinde ihmali suçlarda yan yana faillik sorunu ortaya çıkabilir.⁹⁰ Örneğin, kundakçı B, V'nin evinde yangın çıkarmıştır. V kendisiyle birlikte yaşayan ve yatalak olan annesini,

⁸⁶ **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 982a. Kasıtlı suçlarda yan yana faillik aynı zaman diliminde de ortaya çıkabilir. Örneğin, A ve B her biri birbirinden bağımsız olmak üzere, O'nun evine güçlü bir patlayıcı yüklü bomba getirir ve bombanın füyesini elektrik tertibatına bağlarlar. O eve girip elektrik düğmesine basınca, evle birlikte havaya uçar. bkz. **Joecks/Jäger**, Studienkommentar, § 25, Kn. 2.

⁸⁷ **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 982a.

⁸⁸ **Roxin**, AT II § 25, Kn. 265; **Schünemann** in: Leipziger Kommentar, § 25, 221.

⁸⁹ **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 50.

⁹⁰ **Fischer**, StGB, § 25, Kn. 53.

ölüm tehlikesi altında olduğunu bilmesine rağmen kurtarmada ihmal gösterir.⁹¹

İhmalî suçlarda fiil hâkimiyeti kriterinin hiçbir şekilde gündeme gelmeyeceği, bilakis garantörsel yükümlülüğünü yerine getirmekte ihmal gösteren kimsenin mutlaka fail olacağı görüşü kısmen savunulmaktadır (Fail teorisi-Tätertheorie).⁹² Ancak ihmal suretiyle de suça iştirakin mümkün olduğunu hükme bağlayan StGB § 9 II hükmü, diğer bir ifadeyle ihmal suretiyle bir kimsenin şerik olabileceğine dair hüküm, bu görüşü dışlamaktadır.⁹³ Konuyla ilgili şöyle bir örnek verilebilir, örneğin, A, komşusu B'nin arabasına zarar veren küçük yaştaki oğlu O'yu, B tarafından öldüresiye dövülürken gördüğü halde müdahale etmemiştir. Sonrasında olayı izleyen B'nin diğer komşusu C bahçede kahvaltı yaparken, B'nin O'yu öldürme maksudını anladığı halde kahvaltı masasından B'nin ekmek bıçağını almasına engel olmamıştır. Görüleceği üzere ihmal suretiyle bir başkasının suça şerik olarak katılması mümkün olabileceğinden, bu görüş tutarlı olmayacaktır.

Başka bir görüşe göre ise ihmal gösteren garantör kişi, aktif hareket eden suç ortağının yanında mutlaka yardım eden olarak yer almaktadır, zira fail fiil hâkimiyetini elinde bulundurmaktadır (şeriklik teorisi-Teilnahmetheorie).⁹⁴ Fiil hâkimiyeti kriterine göre ihmal gösteren kişi fiili icra eden kişiye göre ikincil bir rol üstlenmektedir. Bu görüşe karşı faillik ve şeriklik arasında bir ayırım olması gerektiği itirazı ileri sürülebilir.⁹⁵

Başka bir görüş ise koruma yükümlülüğü (Beschützergarant) ve gözetim yükümlülüğü (Überwachergarant) arasındaki ayırımla bağlantılı olarak koruma yükümlülüğünü ihmal eden kişiyi esas itibariyle fail olarak değerlendirmekte, gözetim yükümlülüğünü ihmal eden kişiyi ise şerik olarak kabul etmektedir.⁹⁶ Bu görüşe göre koruma garantörü hukuken korunan

91 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 44.

92 **Stratenwerth/Kuhlen**, AT, § 14, Kn. 10-13; **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 45.

93 **Yenisey/Plagemann**, s. 11.

94 **Jescheck/Weigend**, AT, s. 696; **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 46.

95 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 46.

96 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 47; Bildirim yükümlülüğü olmakla birlikte bu yükümlülüğü ihlal eden birden fazla sağlık mesleği mensubu, yükümlülükleri birbirinden bağımsız olduğu için yan yana faillik olarak

değeri her türlü tehlikeden korumakla yükümlü iken, gözetim garantörü olan kişinin ise yalnızca belirli bir tehlike durumundan korumakla yükümlü olmakta, fakat koruma yükümlülüğü ve gözetim yükümlülüğü birbirinden belirgin bir şekilde ayırt edilemediği için bu ayırım da kendi başına problem teşkil etmektedir.⁹⁷

Burada ikna edici teori fiil hâkimiyet teorisidir (Tatherrschaftslehre), zira bu teoriye göre ihmali davranışta bulunan kimsenin aktif davranışta bulunan kişinin yanında fiil hâkimiyetine sahip olup olmadığı, her bir bireysel durumda ayrıca kontrol edilmelidir.⁹⁸ İhmali suçlar bakımından fiil hâkimiyet teorisi esas alınmalıdır. Zira ihmal gösteren kişinin her durumda fail ya da yardım eden olarak kabul edilmesi yerine her bir olayda suçun icrası bakımından yapılacak değerlendirme daha isabetli olacaktır. Nitekim yukarıda kundakçı örneğinde olduğu gibi, aktif olarak hareket eden kundakçı B, olay yerini terk ederse, bu durumda artık ihmali davranışta bulunan V'nin fiil hâkimiyetini haiz olması ve fail olması sonucu ortaya çıkacaktır. Zira ihmali davranışı gerçekleştiren V olayın gidişatı üzerinde hâkimiyet kurabilmektedir.

I. Taksirli Suçlarda Yan Yana Faillik

Yan yana faillikte müşterek faillikte olduğu gibi bilinçli olarak neticeyi meydana getirmek üzere ortak hareket etme unsurunun mümkün olmaması sebebiyle, yan yana faillik sıklıkla taksirli hareketlerle bağlantılı olarak ağırlık kazanmaktadır.⁹⁹ Müşterek faillikle suçun icrasında failer arasında bilinçli ve kasıtlı bir etkileşim olması, buna karşın taksirli suçlarda suçun gerçekleştirilmesinde bilinçli bir etkileşim olmaması dolayısıyla kural olarak müşterek faillikten söz edilemez.¹⁰⁰ Böylece birden fazla

---

değerlendirilip ayrı ayrı sorumlulukları belirlenmelidir. bkz. Burak **Karahan**, Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık 2019, s. 948-978 s. 970.

97 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 47.

98 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 48.

99 **Roxin**, AT II, § 25, Kn. 265.

100 **Eisele/ Heinrich**, AT, Teil 10, Kn. 651. Taksirli suçlara iştirak kurumunu taksirli suçlarda işbirliği şeklinde değerlendiren görüş için ayrıca bkz. Sulhi **Dönmezer/Sahir Erman**, Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt: II, 12. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999, s. 495.

kişinin benzer yükümlülüklerine aykırı davranmak suretiyle tipik neticenin meydana gelmesine yol açtığı hallerde yan yana faillik mümkündür.¹⁰¹ Örneğin; A tiyatronun vestiyerine içerisinde patlamaya hazır tabancasının olduğu paltosunu emanet olarak vermiş, vestiyer görevlisi tabancayı fark etmiş ve şaka amacıyla C'ye ölümcül bir etki doğuracak şekilde silahı ateşlemiştir.¹⁰² Böylelikle A ve B, C'nin taksirle ölümünde, yan yana fail olarak sorumlu olacaklardır, zira her ikisi de dikkatsiz davranmak suretiyle kendileri bakımından izin verilmeyen riskin oluşumuna sebep olarak neticeyi gerçekleştirmişlerdir.¹⁰³ Burada suça katkıda bulunan her bir kişi, bir başkasının davranışı dolayısıyla değil, yalnızca suça katkısı sebebiyle sorumlu tutulacaktır.¹⁰⁴ Bu şekilde birden fazla kişinin dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırı davranışı sebebiyle tipik neticenin meydana geldiği taksirli suçlarda yan yana faillik ortaya çıkacaktır.¹⁰⁵ Yine örneğin, A, profesyonel bir araştırma amacıyla ihtiyaç duyduğu zehri C'nin mutfağına bırakır. B, C ile birlikte kahve içerken, üzerinde açıkça zehir olduğu yazan şişeyi C'nin çok sevdiği fındık şurubu zannederek C'nin kahvesine karıştırarak servis etmiş, sonrasında kahveyi içen C ölmüştür.¹⁰⁶ Bu örnekte de A ve B gerekli özen ve dikkati göstermeyerek ayrı ayrı taksirli davranışlarıyla C'nin ölümüne sebep olduklarından dolayı yan yana fail olarak sorumlu olacaklardır.

Taksirli suçlarda yan yana faillik gerçek durumlarda çoğunlukla trafikte sürücülerin neden oldukları kazalarda meydana gelmektedir. Örneğin, StVO (Alman Karayolları Trafik Kanunu) § 3 hükmünde, karayolunda mevcut olabilecek engellerin önünde zamanında durabilmek üzere görüş mesafesine göre uyarlanan bir hız limiti düzenlemiştir.¹⁰⁷ StVO § 12 hükmü ise, karayolunun dar ve belirsiz görünümü olan yerlerinde durulmasının yasak olduğunu ifade etmektedir. Hükmün amacı, sürücülerin gö-

101 **Eisele/Heinrich**, AT, Teil 10, Kn. 651.

102 **Roxin**, AT II, § 25, Kn. 265.

103 **Roxin**, AT II, § 25, Kn. 265; Theatergarderoben Fall olarak da bilinen bu olayda yüksek mahkeme suça katılan her iki kişi bakımından taksirle öldürme suçunun varlığına hükmetmiştir. bkz. **Maurach/Gössel/Zipf**, AT II, § 49, Kn. 82.

104 **Eisele/Heinrich**, AT, Teil 10, Kn. 651.

105 **Wessels/Beulke/Satzger**, AT, § 16, Kn. 863.

106 **Wessels/Beulke/Satzger**, AT, § 16, Kn. 863.

107 **Maurach/Gössel/Zipf**, AT II, § 49, Kn. 83.

rüş alanında araç kullanmaları zorunluluğunun ihlal edilmesini önlemek-
tir.¹⁰⁸ Kanun koyucu böylelikle sürücülerin birbirlerine arkadan çarpma-
larını önlemek üzere çifte normatif düzenleme sağlamıştır. Örneğin, B ara-
cını uygunsuz bir şekilde görüş açısının olmayacağı bir tepe arkasına park
eder, A da yasal sınırların üzerinde seyir halinde giderse; her iki fail de
yasanın ihlal edilmesi suretiyle yan yana fail olarak sorumlu tutulabilir.¹⁰⁹
Yine örneğin, A hız sınırının üstünde araç kullanmış, B de geçiş önceli-
ğine sahip olduğunu düşünerek hareket etmiş ve çarpışma sonucu bir kaza
meydana gelerek yolcu C yaralanmış ise; her iki fail de C'nin yaralanma-
sına birbirlerinden bağımsız olarak sebep olmuşlardır.¹¹⁰ Bu tarz olaylarda
faillerin ceza sorumluluğu da birbirlerinden bağımsız olarak değerlendiril-
ecektir, diğer bir ifadeyle her bir suça katkıda bulunan kişi bakımından,
hareketiyle ilgili suç tipini gerçekleştirip gerçekleştirmediği kusurlu ve
hukuka aykırı hareket edip etmediği araştırılmalıdır.¹¹¹

¹⁰⁸ **Maurach/Gössel/Zipf**, AT II, § 49, Kn. 83.

¹⁰⁹ **Maurach/Gössel/Zipf**, AT II, § 49, Kn. 83. Benzer bir örnekte, bir bowling oyunu sonrasında A ve B'nin teklifi üzerine halihazırda sarhoş olan X, üçlü olarak motosiklet yarışını yaparlar. Akabinde X, kendi hatası sebebiyle kaza yaparak ölür. Bu durumda A ve B taksirli ölüm nedeniyle sorumludurlar, zira sarhoş olduğunu bildikleri X ile motor yarışına katılmışlardır. X'in ehliyetsiz olmasına rağmen salon sahibi tarafından kendisine alkol verilmesi ve X'in eve dönüş yolunda kaza yapması halinde, benzer durum oyun salonu sahibi bakımından da geçerlidir. bkz. **Jescheck/Weigend**, AT, s. 679.

¹¹⁰ **Frister**, AT, 25. Kapitel, Kn. 1.

¹¹¹ **Frister**, AT, 25. Kapitel, Kn. 1. Diskothek in Flammen Olayı: "Etkinlik yöneticisi A, oldukça kırsal bir bölgede bulunan ve gençler için düzenli bir buluşma yeri olarak ayarlanan bir çiftlik evinde bir diskotek işletmektedir. Bir süre sonra, Bölge İdari Birimde sorumlu memur S, A'dan binanın kullanımı ile ilgili belgeler ile birlikte güncel bir bina planı sunmasını ve binanın yangından korunmasını kontrol ettirmesini beyan etmiştir. Eski binadaki yangın korumasının artık yeterli olmadığı görüldüğünden, Bölge İdari Birimi binanın diskotek olarak kullanılmasını yasaklamıştır. Ancak bu yasaklama kararına rağmen A diskoteği kapatmamış ve birkaç ay boyunca 1200'ün üzerinde misafir ağırlamaya devam etmiştir. Bir akşam, belirlenemeyen bir sebepten ötürü binada bir yangın çıkmıştır. Yasal yangından korunma gerekliliklerini karşılamayan dar ve dolambaçlı bina, böylelikle binada bulunan misafirlere kaçış imkânı tanımamış, altı kişi dumandan zehirlenmiş ve yanarak ölmüştür. Mahkemede A, yangın güvenliği önlemlerinin eksik olduğunu bilmesine rağmen diskoteği işletmeye devam ettiğini itiraf etmiştir. Ancak, Bölge İdare Birimindeki sorumlu memur S de bu durumu bilmekteydi, zira yasaklama kararından sonra S, diskoteğin faaliyetine devam edebilmesi için tescile tabi olduğunu ilan etmişti. Burada problem arz eden husus, S diskoteğin yangın koruması olmamasına rağmen büyük ölçekte faaliyet göstermeye devam ettiğini biliyordu ya da

J. Yan Yana Faillik Ve Teşebbüs İlişkisi

Yukarıda bahsedilen yan yana faillerin duruma göre teşebbüsten sorumlu olduğu alternatif illiyet ve kümülatif illiyet bağı konularından farklı olarak burada elverişsiz teşebbüs kurumuna değinilecektir. Elverişsiz teşebbüs Türk hukukunda cezalandırılmamakta iken Alman hukukunda cezalandırılmaktadır. Elverişsizlikle ilgili durumlar, suçun konusu ve fiili işlemekte kullanılan vasıtalar bakımından olmak üzere iki başlıkta ifade edilmiştir. Örneğin, failin hasmına ait olduğunu düşündüğü gerçekte kendisine ait araca zarar vermesi suçun konusu bakımından elverişsiz teşebbüsü (Versuch am untauglichen Objekt); failin bir başkasını öldürmek üzere kullandığı zehrin gerçekte yalnızca diyareye (ishale) neden olması suçta kullanılan vasıta bakımından elverişsiz teşebbüsü (Versuch mit untauglichen Mittel) ifade etmektedir.¹¹² Kanunda bahsedilmemekle birlikte, örneğin failin kendisini hatalı bir şekilde memur olarak zannetmesi ve böylece suçun icrasına başlaması şeklinde bir diğer elverişsiz teşebbüs şekli olarak suçun failinin elverişsizliği (Versuch des untauglichen Subjekts) doktrinde kabul edilmektedir.¹¹³ Ancak konumuzla ilgili olarak yalnızca suçun konusunun yokluğu ve suçta kullanılan vasıtanın elverişsizliği ile yan yana faillik ilişkisi incelenecektir.

İlk olarak suçun konusunun yokluğu ve yan yana faillik ile ilgili olarak şöyle bir örnek verilebilir; A ve B, birbirlerinden habersiz olarak C'yi öldürmek üzere C'nin evine gizlice girerler. B'den önce eve giren A, C'yi

---

en azından bilebilirdi. Bu durumda S diskoteğin faaliyetine devam etmesi dolayısıyla altı kişinin ölümüne, nedensel ve objektif olarak isnat edilebilir bir şekilde sebebiyet vermiştir. (§ 222 StGB, taksirle öldürme) Bununla birlikte, S ve A, suçu işleme noktasında farklı saiklere sahip olduklarından, bir ekip olmak suretiyle birlikte çalışmamışlardır. A, barını kârlı bir şekilde işletmeye devam etmek istemiş (yangın çıkmasını hesaba katmadan), memur S ise sadece yerinde kontrol etme zahmetinden kaçınmıştır. Bu halde her ikisi de diskoteğe gelen misafirlerin ölümüyle ilgili olarak taksirle öldürmeden dolayı cezalandırılmalıdır, zira birbirlerinden bağımsız olarak objektif olarak öngörülebilir ve önenebilir bir yükümlülük ihlali yapmışlardır. Hâlbuki suçun somut neticesi de A ve S bakımından sübjektif olarak öngörülebilir ve önenebilir konumdaydı.” bkz. **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 982b.

¹¹² **Krey/Esser**, AT, § 43, Kn. 1246 vd. StGB § 24'e göre iştirak halinde işlenen suçlarda gönüllü olarak vazgeçen kişi, yan yana fail haline gelmekte o ana kadar işlediği suçlardan yan yana fail olarak cezalandırılmakta ve teşebbüs edilen suçtan cezalandırılmamaktadır. bkz. Elvan **Keçelioğlu**, Alman Ceza Hukukunda Faillik, TBB Dergisi, Sayı 65, 2006, s. 73-88, s. 87.

¹¹³ **Krey/Esser**, AT, § 29, Kn. 1248.

yatağında öldürdükten sonra eve giren B, C'nin uyuduğunu düşünerek ona ateş eder. Burada A kasten öldürme suçundan, B ise suçun konusunun yokluğu sebebiyle elverişsiz teşebbüsten, her ikisi birlikte yan yana fail olarak cezalandırılacaktır.¹¹⁴ İkinci olarak suçta kullanılan vasitanın elverişsizliği bakımından örneğin, A ve B bir gece karanlığında birbirlerinden habersiz olarak, yolda yürümekte olan C'ye farklı açılardan aynı anda ateş ederler, C ölür. Sonrasında yapılan incelemede B'nin kullandığı silahın kurusıkı olduğu ortaya çıkarsa, bu durumda A kasten öldürmeden B ise suçta kullanılan vasitanın elverişsizliği nedeniyle elverişsiz teşebbüsten yan yana fail olarak sorumlu olacaktır.¹¹⁵

II. BÖLÜM: TÜRK HUKUK MEVZUATINDA YAN YANA FAİLLİK

A. 765 Sayılı Tck'da Yan Yana Faillik

765 sayılı TCK m 463'e göre, bazı suçlar bakımından (kasten öldürme ve kasten yaralama gibi) fiilleri iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa bunlardan her birisi hakkında cezanın indirilerek verileceği hüküm altına alınmıştır.¹¹⁶ Kanunda bahsedilen birliktelik, müşterek faillik haricindeki birlikteliği ifade etmektedir, zira bu durumda suça katılan her fail arasında iştirak iradesi olacağı için tamamlanmış suça göre failler cezalandırılacaktır. Dolayısıyla kanundaki ifade yan yana failliği ifade etmektedir. Görüleceği üzere fiilin işlenmesi sonrasında suçun isnadiyeti bakımından şüphe söz konusu olduğu için cezalandırmada indirim gidilmiştir. Bu durumda her bir fail kendi fiilinden ispatlandığı ölçüde sorumlu olacaktır.¹¹⁷

¹¹⁴ Krey/Esser, AT, § 43, Kn. 1246 vd.

¹¹⁵ Krey/Esser, AT, § 43, Kn. 1246 vd.

¹¹⁶ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.765.pdf> E.T. 17.09.2022. 765 sayılı TCK m. 463: "448, 449, 450, 456, 457 nci maddelerde beyan olunan fiilleri (kasten öldürme ve kasten yaralama suçları) iki veya daha çok kimse birlikte yapmış olup da failin kim olduğu belli olmazsa bunlardan her birisi hakkında, fiil için tayin edilmiş olan ceza üçte birden yarıya kadar indirilerek hükmolunur. Ağırlaştırılmış müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerde yirmi seneden, müebbet ağır hapis cezasını gerektiren fiillerde onaltı seneden aşağı olmamak üzere ağır hapis cezası tayin olunur. Şu kadarki, bu hüküm fiili doğrudan doğruya beraber işlemiş olanlar hakkında uygulanmaz."

¹¹⁷ Zeki Hafizoğulları/Muharrem Özen, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2019, s. 348. Yazarlar bu durumda faillerin kastları

Konuyla ilgili bir kararda Yargıtay, maktulün kafasına isabet eden darbeler sonrasında maktulün kafa kemiğinde çatlak veya kırık meydana gelmediği, ancak ölümün iç kanamadan ortaya çıktığı fakat hangi fail tarafından ölümün gerçekleştirildiğinin tespit edilememesi dolayısıyla 463. maddenin uygulanması noktasında isabetsizlik görmemiştir.¹¹⁸

Ancak faillerden birisinin hareketi, diğerlerinden bağımsız olarak yaralama fiilini veya öldürme fiilini gerçekleştirme bakımından yeterli ise bu halde 463. madde uygulanmayacaktır. Nitekim Yargıtay, bir ot ihtilafı çıkan kavgada, sanıkların maktule karşı kullandığı tırpan gibi aletlerin vücutta meydana getirdiği yaralanmaların her birinin bağımsız olarak ölüm neticesini meydana getirmesi karşısında 463. maddenin uygulanamayacağına karar vermiştir.¹¹⁹

Yan yana faillikle ilgili 765 sayılı TCK'da yer alan bir diğer hüküm ise m. 464'tür. Bu madde hükmü, bir kavgada bir kimsenin ölmesi ve yaralanması halinde, kavgaya katılanlar bakımından (kavgaya sebep olanlarla, yalnızca kavgaya dâhil olanlar arasında ayırım yapılarak) yine cezada indirim yapılmasını öngörmektedir.¹²⁰

---

bakımından bir farklılık olmamakla birlikte sırf aralarında iştirak iradesi olmadığı için cezalandırmada indirimde gidilmesini eleştirmektedir.

118 Doğan, **Soyaslan**, T.C.K. nun 463. Maddesi Üzerine Bazı Düşünceler, DEÜHFD, S. 1-4, 1987, s. 279-306, s. 295, Yargıtay 1. CD., T. 06.07.1960, K. 1470/1703.

119 **Soyaslan**, s. 296, Yargıtay 1. CD., T. 23.01.1963, E 16/116 K.

120 <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.765.pdf> E.T. 17.09.2022, "1889 İtalyan Ceza Kanununun 379. maddesinden iktibas edilmiş bu düzenlemenin benzeri 5237 Sayılı Türk Ceza Kanununa dair Hükümet Tasarısına da (m.233) alınmış, ancak komisyon çalışmaları sırasında gereksiz görülerek metinden çıkartılmıştır. Bu sebeple 5237 Sayılı TCK'da "kavga suçu" şeklinde bağımsız bir suç tipi yer almamaktadır. Ancak bu durum 765 Sayılı TCK'nın 464. maddesinde yaptırım altına alınan tüm eylemlerin suç olmaktan çıkartıldığı anlamına gelmemekte olup 5237 Sayılı TCK'da kavgaya katılanların meydana gelen ölüm ve yaralama neticelerinden hukuki sorumluluklarının iştirake dair genel hükümler çerçevesinde çözümlenmesi gerekmektedir." YCGK 2013/343 E., 2015/13 K. T. 24.03.2015. "Bu öldürme veya müessir fiil açısından kavgaya katılanlar arasında bir iştirak iradesinin bulunmaması gerekir. Bu itibarla, "kavga suçu"nda bir kişinin ölmesi veya yaralanması halinde; bu suçtan —şayet sorumluluk söz konusuysa— sadece o fiili gerçekleştiren kişinin sorumlu tutulması gerekir. Yine, bu fiili kavgaya katılanlardan kimin gerçekleştirdiği sabit olmazsa, mad. 463 tatbik kabiliyeti bulacaktır." bkz. İzzet, **Özgenç**, "Kavga Suçu" (TCK m. 464) Üzerine Düşünceler, Yargıtay Dergisi, Cilt: 19, Ekim 1993, Sayı: 4, s. 477-500, s. 482.

Bu madde kapsamında Yargıtay kararına konu olayda, kavgada, H tarafından sopa ve taşlarla ayağı kırılan mağdura, taşlarla saldıran diğer sanıkların eylemi, 464. madde kapsamında değerlendirilerek, yaralama ile sonuçlanan kavgada yaralıya el uzatma suçunun oluştuğuna yönelik karar verilmiştir.¹²¹

Benzer başka bir olayda Yargıtay kararına göre, maktul ile sanığın kavga ettiğini gören sanığın kardeşi, eline geçirdiği bir tahta ile maktule vurmuş, sanık ise, maktül kalp bölgesinden bıçaklayarak öldürdüğünün anlaşılması karşısında; sanığın kasten adam öldürme suçundan, sanığın kardeşinin ise, kavgada ölene el uzatmak suçundan dolayı sorumlu tutulması gerekir.¹²²

B. 5237 Sayılı Tck'da Yan Yana Faillik

5237 sayılı TCK'da yan yana faillik TCK m. 22/5'te düzenlenmiştir.¹²³ Bu hükme göre, *“birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda, herkes kendi kusurundan dolayı sorumlu olacak, her failin cezası kusuruna göre ayrı ayrı”* belirlenecektir. Ayrıca bu maddenin gerekçesine göre, *“birden fazla kişinin taksirle işlediği suçlarda herkes kendi kusuru göz önünde bulundurulmak suretiyle sorumlu tutulur. Taksirli suçun kanuni tanımında belirlenen netice birden fazla kişinin karşılıklı olarak işledik-*

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/> E.T. 17.09.2022, 765 sayılı TCK m. 464: *“Yukarki maddede yazılı ahval müstesna olmak ve ferden irtikap edilmiş cürümler münasebetiyle hükmedilecek daha ağır cezalara halel gelmemek şartıyla bir kavgada bir şahıs ölmüş olur yahut yaralanmış bulunursa o şahsa karşı kavga esnasında el uzatmış olanlardan her biri aşağıdaki tertip dairesinde cezalandırılır:*

1. Adam ölmüş veya ölümü intaç eden bir yara ika edilmiş ise iki seneden beş seneye kadar hapis;
2. Ahvali sairede ceza üç aydan iki seneye kadar hapistir. Şu kadar ki bu ceza fail hakkında münferiden cürüm işlemiş olması halinde verilecek cezanın yarısını tecavüz edemez;
3. Maktul ve mecruha karşı el dokundurmuş olmayıp da yalnız kavgaya dahil olanlar altı aya kadar hapsolunur;
4. Kavganın hudusuna sebebi asli olanlar hakkında yukarda beyan olunan cezalar üçte bir miktar artırılır.”

¹²¹ Özgenc, Kavga Suçu, s. 483-484, Yargıtay 4. CD., T. 18.12.1981, K. 7568/7832.

¹²² Özgenc, Kavga Suçu, s. 483-484, Yargıtay 1.CD., T. 04.06.1992, K. 895/1389.

¹²³ Kayıhan İcel, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 564; Koca/Üzülmez, s. 474; Zafer, s. 543; Akbulut, s. 770.

leri taksirli fiiller sonucunda gerçekleşmiş olabilir. Örneğin bir trafik kazasında sürücü ile yaya veya her iki sürücü de taksirle hareket etmiş olabilir. Bu gibi durumlarda neticenin oluşumu açısından her kişinin taksirli fiili dolayısıyla kusurluluğu bir diğerinden bağımsız olarak” belirleneceği ifade edilmektedir.¹²⁴ Yukarıdaki örnekte yer aldığı üzere taksirle hareket eden faillerin her birisinin kusuru göz önüne alınarak ayrı ayrı yan yana fail olarak cezalandırılacaktır. Dolayısıyla aslında bu hüküm Türk ceza hukuku sistematüğinde taksirli suçlara iştirakin söz konusu olmayacağını ifade etmektedir. Birbirlerinden habersiz olarak taksirle suç işleyen kişiler arasında taksirle işlenen bir suçta iştirak değil, taksirli hareketlerin birlikte işlenmesinden söz edilecektir. Örneğin; testereyle bir ağacı kesen iki kişi, ağacın devrilmesi suretiyle bir kimsenin ölümüne neden olmaları durumunda, taksirli suçu iştirak halinde değil işbirliği halinde gerçekleştirmiş olurlar.¹²⁵ Dolayısıyla bu durumda suç faillerinin sorumluluğu taksir sebebiyle ayrı ayrı belirlenecektir.

Yargıtay bir kararında iki kişinin taksirle neden olduğu bir yaralama olayında, bilirkişi raporuna göre sanıklardan birinin asli diğerinin ise tali kusurlu olarak tespit edilmesine karşın, ilk derece mahkemesince her iki sanığın da asli kusurlu olarak kabul edilip cezalandırılmasını TCK m. 22/5’e aykırı bulmuştur.¹²⁶

TCK m. 22/5 ile ilgili başka bir Yargıtay kararında ise “trafik kazası sonucu yaralanıp hastaneye kaldırılan ölenin kazadan yaklaşık 14 saat sonra tedavi gördüğü hastanede öldüğü olayda, sanığın eylemi ile meydana gelen netice arasında nedensellik bağı olduğunun belirtilmesine rağmen ölenin hastaneye getirildikten sonra düzenlenen ilk raporda hayati tehlikesinin olmadığına açıklanması karşısında, ölene uygulanan yanlış veya eksik bir tedavinin ölümün meydana gelmesine etki edip etmediği belirlenmeden, hüküm kurulmasının” isabetsiz olduğu belirtilmiştir.¹²⁷

Ayrıca yan yana faillikle ilgili olarak TCK m. 40/1’de yer alan hükme değinilebilir. Bu hükme göre, suçun işlenişine iştirak eden her bir kişinin

¹²⁴ M. Emin Artuk/Ahmet Gökçen, Gerekçeli Ceza Kanunları, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 47.

¹²⁵ Demirbaş, s. 545; Çiçek, s. 33.

¹²⁶ Yargıtay 12. CD., E. 2014/18087, K. 2014/25483 T. 12.12.2014 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

¹²⁷ Yargıtay CGK., E. 2014/36, K. 2015/143, T. 5.5.2015 (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi).

bir diğ erinin cezalandırılmasını önleyen kişisel nedenler dikkate alınmaksızın kendi kusurlu hareketi dolayısıyla sorumlu olacağı ifade edilmektedir. Bu hükümde yer alan, suçun işlenişine iştirak eden “her kişi” ifadesi aynı zamanda yan yana faillliği de ifade etmektedir. Zira her ne kadar yan yana failler arasında iştirak iradesi olmasa da, suçun işlenişinde birlikte hareket etmektedirler.

Doktrinde Artuk/Gökç en/Alş ahin/Ç akır, yan yana faillikle ilgili farklı bir soruna değ inmektedirler. Bir kimse sosyal düzen gereğı veya meslek sahibi olması itibariyle yapması gereken eylemleri yerine getirmesi dolayısıyla suça iştirakten dolayı sorumlu olabilir mi? Örneğ in, bir kimse bir başkasının hırsızlık amacıyla geldiğini bildiğ i halde onu dü ştüğ ü kuyudan kurtarsa veya kolu kırılan bir kimseyi, doktor hırsızlık yapacağını bilse bile tedavi etse, suça iştirakten sorumlu olur mu?¹²⁸ Yazarlara göre bu şekilde toplumsal hayatın gerekliliğ i veya mesleki faaliyet dolayısıyla suça iştirak söz konusu olmaz, burada yardım eden kişiler görevin ifası ve hakkın icrası hukuka uygunluk nedenlerinden faydalanacaklardır.¹²⁹

C. 5271 Sayılı CMK’da Yan Yana Faillik

5271 sayılı CMK’da yan yana faillik “topl u suç” kavramında yer almaktadır.¹³⁰ CMK m. 2/1-k hükmünde, “aralarında iştirak iradesi bulunmasa da üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen suç” topl u suç olarak

¹²⁸ **Artuk/Gökç en/Alş ahin/Ç akır**, s. 726. İştirak iradesiyle ilgili Yargıtay kararları: “Önceden var olan bir husumet nedeniyle, mağdurların sanıklara saldırması karşısında, sanıkların da karşılık vermesi, sonrasında sanıklardan birinin silahla tehdit eyleminde, diğ er sanıklar bakımından iştirak iradesinin olup olmadığını tartışılmadan silahla tehdit eyleminden dolayı mahkumiyet kararı verilmesini” bozma nedeni olarak görmüştür. Yargıtay 4. CD., E. 2013/38160 K. 2016/12965 T. 29.9.2016. (Lexpera Hukuk Bilgi Sistemi) Otomobili ile seyir halinde bulunan sanığın aracı ile aynı istikamette giden başka bir sürücünün yol vermemesi nedeniyle taraflar arasında çıkan kavgada sanığın maktule yumruk attığı, olay mahallinden kaçarak kurtulmak isteyen maktülü kovalarken sanığın arkadaşının maktülü bıçaklayarak öldürdüğü olayda, Yargıtay ani şekilde meydana gelen olay sırasında sanık ve sanığın arkadaşları arasında öldürme suçu yönünden iştirak iradesi bulunmadığına karar vererek, sanığın arkadaşı ile ilgili olarak yalnızca kasten yaralama suçundan hüküm kurulması gerektiğini belirterek, kasten öldürme suçundan dolayı sanığın arkadaşının cezalandırılmasını bozma nedeni olarak görmüştür. Yargıtay 1. CD. 27.02.2007 tarih ve 3670/772 sayılı karar.

¹²⁹ **Artuk/Gökç en/Alş ahin/Ç akır**, s. 726.

¹³⁰ **Aydın**, s. 29; **Zafer**, s. 543.

ifade edilmektedir.¹³¹ Bu maddede belirtilen birliktelik, suç ortaklığı hem müşterek failliği hem de yan yana failliği içermektedir. Bu hüküm aynı zamanda CMK m. 91/3-4'te yer alan gözaltı süresi bakımından da önem arz etmektedir. Nitekim toplu olarak işlenen suçlarda “*delillerin toplanmasındaki güçlük veya şüpheli sayısının çokluğu nedeniyle*” gözaltı süreleri uzatılabilmektedir.¹³² Örneğin, bir futbol maçında taraftar grubu, rakip takımın bir oyuncusuna yönelik ırkçı söylemde bulunursa,¹³³ gerçekleşen hakaret suçu bakımından aralarında iştirak iradesi olmadığı için yan yana faillik söz konusu olacak, suç failleriyle ilgili olarak benzer durumdaki başkaca suçlar bakımından soruşturmada gerekirse toplu suç hükümlerine göre hareket edilebilecektir.

5271 sayılı CMK' da yan yana faillikle ilgili bir diğer hüküm, CMK m. 255'te yer almaktadır. Bu hükümde, “*aralarında iştirak iradesi olsun ya da olmasın, birden çok kişi tarafından işlenen suçlarda, ancak uzlaşan kişinin uzlaşmadan*” yararlanacağı ifade edilmektedir.¹³⁴

Konuyla ilgili bir Yargıtay kararında, müşteki tarafından, sanıkların gerçekleştirdiği mala zarar verme olayına müdahale edilmek istenmiş, akabinde ani gelişen tartışma ortamında sanıkların müştekiyi ölümle tehdit ettikleri iddia edilmiştir. Ancak sanıkların ne suretle önceden anlaşılabilir bir şekilde hareket ettikleri ya da olay sırasında ne şekilde iştirak iradesi içinde atılı eylemi gerçekleştirdikleri yeterince açıklanıp tartışılmadan, eksik inceleme ve yetersiz gerekçeyle yazılı şekilde hükümler kurulması ve uzlaşma hükümlerinin değerlendirilmemesi, Yargıtay tarafından bozma nedeni olarak görülmüştür.¹³⁵ Olayın uzlaşma bakımından

131 **Artuk/Gökçen**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 420.

132 **Artuk/Gökçen**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 449.

133 **Maurach/Gössel/Zipf**, AT II, § 49, Kn. 80. Toplu suç ve yan yana faillikle ilgili Yargıtay kararı: Dava konusu eşyanın satıcısı olduğu iddia edilen sanıklar ile, alıcısı olduğu iddia olunan sanıklar arasında iştirak iradesi bulunmadığı, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun 4/2. Maddesinde yer alan toplu suç için üç ya da daha fazla kişinin aynı eyleme birlikteliklerinin arandığı gözetildiğinde, uygulama yeri bulunmayan 5607 sayılı Kanunun 4/2. maddesinden artırım yapılmasını bozma nedeni olarak görmüştür. Yargıtay 7. CD., E. 2021/90, K. 2021/7638, T. 08/06/2021.

134 **Artuk/Gökçen**, Gerekçeli Ceza Kanunları, s. 542.

135 Yargıtay 4. CD., E. 2020/1113, K. 2020/19540, T. 14.12.2020. Benzer bir karar: “*Sanıklarla katılanlar arasında araç park etme meselesinden çıkan olayda, ani gelişen tartışma ortamında sanıkların birlikte tehdit suçuna iştirak iradesi ve birlikte tehdit kastı olmaksızın katılanları tehdit ettiklerinin anlaşılması karşısında, koşulları*

önemi ise tehdit suçunun birden fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi uzlaşma kapsamına dahil olmamakla birlikte, TCK m. 106/1’de yer alan temel şekli uzlaşmaya tabidir.

Benzer bir hükmün CMK m. 250/11’de yer alan seri muhakeme usulü bakımından da geçerli olduğu söylenebilir. Ancak bu hükümde uzlaşmadan farklı olarak “*suçun iştirak halinde işlenmesi halinde*” ifadesi yer almaktadır.¹³⁶ Konuyla ilgili şöyle bir örnek düşünülebilir: A ve B birbirlerinden bağımsız olarak ve aynı anda C’ye yönelik, seri muhakeme usulüne tabi olan TCK m. 183 kapsamında gürültüye neden olma suçunu işlemektedirler. Bu halde uzlaşma hükmünde yer aldığı gibi aralarında iştirak iradesinin olmaması, benzer şekilde seri muhakeme usulü bakımından da geçerli olabilir mi? Kanımızca ceza muhakemesinde istisnalar haricinde kıyas yasağının olmaması sebebiyle uzlaşmada yer alan bu hükmün seri muhakeme usulü bakımından da uygulanması söz konusu olabilir.

SONUÇ

Kanunda yer almamakla birlikte birden fazla failin birbirlerinden habersiz olarak suçun icrasına başladığı yan yana faillik kurumu doktrinde yer almaktadır. Yan yana faillik aslında birden fazla doğrudan failin bir arada olduğu bir durumu ifade etmekte, yan yana failler ortak bir suç işleme kararı çerçevesinde hareket etmediklerinden dolayı müşterek faillikte olduğu gibi faillerin suça katkıları bakımından karşılıklı bir isnadiyet söz konusu olmamaktadır.¹³⁷ İşte bu noktada müşterek faillikten farklı olarak yan yana faillikte bahsedilen isnadiyet (alternatif ve kümülatif isnadiyet bağı) problemlerinin çözümü noktasında yan yana faillik kavramının doktrinde kullanılmasının -her ne kadar bu kavramın kullanılmasının gereksiz olduğunu düşünen görüşler olsa da- gerekli olduğunu düşünmekteyiz. Zira her ne kadar yan yana failler doğrudan fail olarak değerlendirilse

---

oluşmadığı halde sanıklar hakkında yazılı şekilde hükümler kurulması, TCK'nın 106/1. maddesi kapsamındaki tehdit suçunun uzlaştırma kapsamında bulunduğu anlaşılmalı olmakla, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 2 ve 7. maddeleri de gözetilerek, uzlaştırma işlemi uygulanarak sonucuna göre sanıkların hukuki durumlarının bu kapsamda tekrar değerlendirilip belirlenmesinde zorunluluk bulunması, bozmayı gerektirmiştir...” Yargıtay 4. CD. E. 2014/40943, K. 2019/2172, T. 14.02.2019.

¹³⁶ Seri muhakeme usulüyle ilgili geniş bilgi için bkz. Ercan, **Yaşar**, Maddi ve Şekli Suç Hukuku Boyutlarıyla Klasik Ceza Muhakemesi Alternatif Usuller, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 299 vd.

¹³⁷ **Murmann**, Grundkurs Strafrecht, § 27, Kn. 19.

de birden fazla doğrudan failin bir araya geldiği bu suç ortaklığı farklılık arz edecektir. Kasten işlenen suçlardan ziyade yan yana faillik sıklıkla taksirli suçlarda rastlanılmaktadır. Örneğin, bir araç sahibi A, acemi olan B'ye aracını emanet eder. Sonrasında meydana gelen kazada C ölür. Bu durumda A ve B TCK m. 85 (StGB § 222) uyarınca (taksirle öldürme) suçundan yan yana fail sıfatıyla sorumludurlar.¹³⁸ Bu olay aynı zamanda her bir failin bir başkasının hareketinden bağımsız olmak üzere sorumlu olduğunu göstermesi bakımından önem arz etmektedir. Her bir fail bir diğ-ğinden bağımsız olmak üzere ve karşılıklı isnadiyet olmaksızın kendi şartlarına göre değerlendirilecektir.¹³⁹

Yan yana faillik bir iştirak şekli olarak bağımsız bir nitelik arz etmekte, çoğunlukla illiyet bağı ve isnadiyet bakımından problem arz etmektedir.¹⁴⁰ Bilhassa alternatif ve kümülatif illiyet durumunda suçun fail-leri arasında iştirak iradesinin olup olmaması faillerin cezalandırılmasında farklılığa yol açmaktadır. Bu durum yan yana faillik konusunda ispat bakımından problemlere neden olmaktadır. Buna karşın yan yana faillik dogmatik olarak ele alınması herhangi bir güçlük arz etmez, zira ayrı ayrı hareket eden faillerin her biri bakımından, bu faillerin eylemleriyle suçun unsurlarını tam anlamıyla gerçekleştirip gerçekleştirmediklerinin incelenmesi gerekir.¹⁴¹ Yalnız başına fail (Alleintäter) durumunda olduğu gibi, yan yana fail yalnızca suçun işlenmesinde kendi hareketinden sorumludur.¹⁴²

İhmali suçlarda yan yana faillikle ilgili değinilen teoriler arasında, en uygun olan teori fiil hâkimiyet teorisi olup, diğer teoriler ihmali davranışta bulunan kimse bakımından daha keskin bir bakış açısına sahiptir. Fiil hâkimiyet teorisi bağlamında olaya göre değerlendirme yapılarak iştirak statüsünün belirlenmesi daha isabetli olacaktır. Ayrıca yan yana faillik konusunda tartışmalı olan bir diğer konu ise bir kimsenin başka bir kimsenin suç planını kendi lehine kullanması halinde dolaylı fail olup olamayacağına ilişkindir. İşlenen suçun arka planında yer alan ve suçun işlenmesini kendi menfaati çerçevesinde kullanan kişinin bizatihi dolaylı fail olarak

138 Wolf-Dietrich **Brodag**, Strafrecht Allgemeiner Teil, 11. Auflage, Stuttgart 2011, 6. Teil, Kn. 333.

139 **Brodag**, AT, 6. Teil, Kn. 333.

140 **Wessels/Beulke/Satzger**, AT, § 16, Kn. 863.

141 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 51.

142 **Baumann/Weber/Mitsch/Eisele**, AT, § 25, Kn. 51.

kabul edilmesi görüşünden farklı olarak bu durumda yan yana failliğin değerlendirilmesi daha isabetlidir.

Netice olarak yan yana faillikle müşterek failliği birlikte değerlendirdiğimizde yan yana failliğin daha geniş bir kapsamda uygulama alanı bulunduğunu söyleyebiliriz. Nitekim müşterek faillikte birden fazla kişi kasıtlı bir suçun işlenmesi noktasında iştirak iradesiyle ortak bir şekilde hareket etmektedir. Ancak yan yana faillikle suç ortakları arasında bir iştirak iradesi olmadığı için hem kasıtlı suçlar bakımından hem de taksirli suçlar bakımından yan yana faillik söz konusu olabilmektedir.

KAYNAKÇA

- Akbulut**, Berrin, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 7. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Artuk**, M. Emin/**Gökçen**, Ahmet, Gerekeçeli Ceza Kanunları, 17. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2016.
- Artuk**, M. Emin/**Gökçen**, Ahmet/**Alşahin**, M. Emin/**Çakır**, Kerim, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 14. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.
- Aydın**, Devrim, Türk Ceza Hukukunda Suça İştirak, Yetkin Yayınları, Ankara 2009.
- Baumann**, Jürgen/**Weber**, Ulrich/**Mitsch**, Wolfgang/**Eisele**, Jörg, Strafrecht Allgemeiner Teil, Lehrbuch, 12. Auflage, Bielefeld 2016.
- Bloy**, René, Die Beteiligungstypus als Zurechnungstypus im Strafrecht, Schriften zum Strafrecht (SR), Band 60, Duncker&Humblot, Berlin 1985.
- Bohlander**, Michael, Principles of German Criminal Law, Oxford and Portland, Oregon 2009.
- Çiçek**, Mustafa, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'na Göre Bir İştirak Şekli Olarak "Dolaylı Faillik", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2014.
- Demirbaş**, Timur, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 15. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.
- Demirel**, Muhammed, Suça İştirakte Bağlılık Kuralı, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık (İstanbul Arşivi), İstanbul 2017.
- Dönmezer**, Sulhi/**Erman**, Sahir, Nazari ve Tatbikî Ceza Hukuku Genel Kısım, Cilt: II, 12. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 1999.
- Ebert**, Udo, Strafrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Heidelberg 2001.
- Eisele**, Jörg/**Heinrich**, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil für Studienanfänger, 1. Auflage, Stuttgart 2017.
- Fincke**, Martin, Der Täter neben dem Täter, GA 1975, 161-176.
- Fischer**, Thomas, Strafgesetzbuch mit Nebengesetze, 65. Auflage, München 2018.
- Frister**, Helmut, Strafrecht Allgemeiner Teil, 8. Auflage, München 2018.
- Fuchs**, Helmut/**Zerbes**, Ingeborg, Strafrecht Allgemeiner Teil I, Grundlagen und Lehre von der Straftat, 10. Auflage, Wien 2018.

Gropp, Walter, Strafrecht Allgemeiner Teil, 4. Auflage, Berlin-Heidelberg 2015.

Hafizoğulları, Zeki/**Özen**, Muharrem, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 12. Baskı, US-A Yayıncılık, Ankara 2019.

Hakeri, Hakan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2021.

Heine, Günter /**Weißer**, Bettina, in: Schönke/Schröder, Strafgesetzbuch Kommentar, 30. Auflage, 2019.

Heinrich, Bernd, Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Stuttgart 2016.

Hilgendorf, Eric/**Valerius**, Brian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, München 2015.

Hoffman-Holland, Klaus, Strafrecht Allgemeiner Teil, 3. Auflage, Tübingen 2015.

İçel, Kayıhan, Ceza Hukuku Genel Hükümler, 6. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2021.

İçel, Kayıhan/**Özgenç**, İzzet/**Sözüer**, Adem/**Mahmutoğlu**, Fatih S./**Ünver**, Yener, Suç Teorisi, 2. Kitap, 1. Bası, Ziya Ofset, İstanbul 1999.

Jäger, Christian, Examens-Repetitorium Strafrecht Allgemeiner Teil, 9. Auflage, Heidelberg 2019.

Jescheck, Hans Heinrich/**Weigend**, Thomas, Lehrbuch des Strafrecht Allgemeiner Teil, 5. Auflage, Berlin 1996.

Joecks, Wolfgang/**Jäger**, Christian, Strafgesetzbuch Studienkommentar, 12. Auflage, München 2018.

Karahan, Burak, Sağlık Mesleği Mensuplarının Suçu Bildirmemesi Suçu (TCK m. 280) Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, Cilt 25, Sayı 2, Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Aralık 2019, s. 948-978.

Kaspar, Johannes, Strafrecht Allgemeiner Teil, 2. Auflage, Baden-Baden 2017.

Keçelioğlu, Elvan, Alman Ceza Hukukunda Faillik, TBB Dergisi, Sayı 65, 2006, s. 73-88.

Kindhäuser, Urs, Nomoskommentar, Strafgesetzbuch Lehr- und Praxis-kommentar, 7. Auflage, Baden-Baden 2017.

Kindhäuser, Urs, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Auflage, Baden-Baden 2015.

Koca, Mahmut/**Üzülmez**, İlhan, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 13. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Krey, Volker/**Esser**, Robert, Deutsches Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, Stuttgart 2016.

Kühl, Kristian, Strafrecht Allgemeiner Teil, 7. Auflage, Vahlen, München 2012.

Maurach, Reinhart/**Gössel**, Karl Heinz/**Zipf**, Heinz, Strafrecht Allgemeiner Teil, Teilband 2, 8. Auflage, C.F.Müller, 2014.

Murmann, Uwe, Die Nebentäterschaft im Strafrecht, Berlin 1993.

Murmann, Uwe, Grundkurs Strafrecht, 4. Auflage, München 2017.

Otto, Harro, Grundkurs Strafrecht, Allgemeine Strafrechtslehre, 7. Auflage, Berlin 2005.

Önder, Ayhan, Ceza Hukuku Dersleri, Filiz Kitabevi, İstanbul 1992.

Özbek, Veli Özer/**Doğan**, Koray/**Bacaksız**, Pınar, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 11. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Özen, Mustafa, Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri, 5. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara 2020.

Özgenç, İzzet, "Kavga Suçu" (TCK m. 464) Üzerine Düşünceler, Yargıtay Dergisi, Cilt: 19, Ekim 1993, Sayı: 4, s. 477-500.

Özgenç, İzzet, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 16. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2020.

Rengier, Rudolf, Strafrecht Allgemeiner Teil, 10. Auflage, München 2018.

Roxin, Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band I, 4. Auflage, München 2006.

Roxin, Claus, Strafrecht Allgemeiner Teil, Band II, München 2003.

Schmidt, Rolf, Strafrecht Allgemeiner Teil, 19. Auflage, Bremen 2018.

Schroeder, Friedrich-Christian, Tatbereitschaft gegen Fungibilität, ZIS 11/2009, https://www.zis-online.com/dat/artikel/2009_11_370.pdf (ET. 16.09.2022).

Schünemann, Bernd in: Strafgesetzbuch Leipziger Kommentar, Grosskommentar, 12. Auflage, Erster Band, Berlin 2007.

Soyaslan, Doğan, T.C.K. nun 463. Maddesi Üzerine Bazı Düşünceler, DEÜHFD, S. 1-4, 1987, s. 279-306.

Stratenwerth, Günter/**Kuhlen**, Lothar, Strafrecht Allgemeiner Teil, 6. Auflage, München 2011.

Wessels, Johannes/**Beulke**, Werner/**Satzger**, Helmut, Strafrecht Allgemeiner Teil, 48. Auflage, Heidelberg 2018.

Yaşar, Ercan, Maddi ve Şekli Suç Hukuku Boyutlarıyla Klasik Ceza Muhakemesi Alternatif Usuller, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.

Yenisey, Feridun/**Plagemann**, Gottfried, Alman Ceza Kanunu Strafgesetzbuch (StGB), 2. Baskı, İstanbul 2015.

Zafer, Hamide, Ceza Hukuku Genel Hükümler, TCK m. 1-75, 7. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2019.

İnternet Kaynakları

<https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasiIstemciWeb/E.T:17.09.2022>.

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/5.3.765.pdf> E.T. 17.09.2022.

https://www.zis-online.com/dat/artikel/2009_11_370.pdfE.T. 17.09.2022.